

KARTA INWENTARYZACYJNA GEOSTANOWISKA

Aleksander Kowalski

Informacje ogólne		
Nr obiektu	029	
Nazwa obiektu (oficjalna, obiegowa lub nadana)	STANISŁAWÓW – ŚLADY GÓRNICTWA BARYTU	
Współrzędne geograficzne [WGS 84 – hddd.dddd]	Długość: 16° 0'39.23	Szerokość: 51° 3'45.36''
Gmina	Męcinka	
Opis lokalizacyjny	Kopalnia zlokalizowana ok. 900 m na południe od skrzyżowania w miejscowości Stanisławów, po zachodniej stronie drogi łączącej miejscowości Stanisławów i Pomocne, wzgórze o wysokości 442 m n.p.m.	
Rozmiary (np. długość, szerokość, wysokość, powierzchnia)	Pozostałości szybu o rozmiarach ok. 3 x 1,5 m, hałda o rozmiarach 100 x 50 m	
Charakterystyka naukowa geostanowiska		
Reprezentowana dziedzina nauk o Ziemi (np. tektonika, litologia, stratygrafia, geomorfologia)	Litologia – żyły barytowe w obrębie zmetamorfizowanych skał osadowych metamorfiku kaczawskiego (jednostki kaczawskiej)	
Rodzaj obiektu	Dawne tereny górnicze, nieczynna kopalnia	
Litologia	Monomineralne żyły barytowe w obrębie fyllitów i łupków serycytowych	
Forma rzeźby terenu	Kopalnia znajdowała się w obrębie grzbietu wododziałowego między dolinami Wilczej na południu i Gajki na północy	
Geneza obiektu (naturalny, antropogeniczny)	antropogeniczny	
Ogólny kontekst geologiczno- geomorfologiczny	Eksplloatowane w przeszłości żyły polimetaliczne występują w obrębie skał metamorficznych jednostki Chełmca (metamorfik kaczawski). Utwory budujące metamorfik kaczawski (jednostkę kaczawską) to skały metamorficzne (pierwotnie osadowe i magmowe), przeobrażone w warunkach wysokich ciśnień i temperatur (tzw. facja zieleńcowa, temperatura 250-450 C i ciśnienie 2-8 kbar). Żyły przecinające metamorfik kaczawski w okolicach Stanisławowa mają genezę hydrotermalną – powstały w wyniku stygnięcia gorących roztworów. Mineralizację, jak i	

	<p>same żyły wiąże się z intruzjami granitu Karkonoszy lub granitów masywu Strzegom - Sobótka, które miały miejsce około 300-310 mln lat temu, lub z młodszym, neogeńskim wulkanizmem (23 do 2,5 mln lat temu).</p>
<p>Opis obiektu z punktu widzenia nauk o Ziemi</p>	<p>Baryt występuje w formie stromo zorientowanych żył przecinających skały metamorficzne tzw. jednostki Chełmca położonej w północno-zachodniej części jednostki kaczańskiej. Jednostka Chełmca wyróżnia się na tle innych jednostek metamorfiku kaczańskiego dość obfitym występowaniem okruszczonych żył kwarcowych i barytowych, bogatych w nagromadzenia siarczków metali, takich jak galena, sfaleryt, chalkopiryt, pirit i in., eksploatowanych w historycznych kopalniach w okolicach Męcinki, Chełmca, Stanisławowa czy Sichowa. Złoże w Stanisławowie ma pochodzenie hydrotermalne i powstało na skutek krystalizacji w szczelinach tektonicznych barytu, fluorytu i minerałów kruszczowych. W okolicach Stanisławowa występuje sześć nieregularnych i stromo zapadających żył barytowych, którym nadano nazwy (m.in. żyły „Główna” i „Barbara”). Stanowią one wypełnienia szczelin o genezie tektonicznej o przebiegu NW-SE, rozpoznanych wierceniami i chodnikami górniczymi. Na całej swej długości żyły poprzecinane są licznymi uskokami. Eksploatacja w kopalni „Stanisławów” doszła do głębokości 210 m, a złoże było udostępnione szybami 335, 210, 175 oraz 143 m (Maciejakowie 2006). Zakład został zlikwidowany w 1997 roku, co było spowodowane dostępnością tańszego surowca barytowego z importu (przede wszystkim z Czech) oraz zalaniem kopalni barytu w Boguszowie nieopodal Wałbrzycha (kopalnia w Stanisławowie była jej filią). Teren zrównano z ziemią, zlikwidowano górniczą wieżę wyciągową, a główny szyb kopalni został zalany. Obecnie teren zajmuje Jednostka Poszukiwawczo-Ratownicza Straży Pożarnej z Bazą Lotniczą „Baryt”. Kilkadziesiąt metrów od ogrodzenia Jednostki znajduje się pokopalniana, częściowo zrównana hałda. Materiałem dominującym na zwałowisku są bloczki skał metamorficznych, często ze śladami żyłek kalcytowych czy barytowych oraz zbite skupienia białego lub różowego barytu. Minerale ten można rozpoznać po ciężarze właściwym (baryt ma dużą gęstość = ok. 4 g/cm³) i tabliczkowym wykształceniu kryształów. W obrębie barytu występują również zielonkawe lub żółtawe kryształy fluorytu, który współwystępował z barytem jako kopalina towarzysząca. Rzadkością jest fluoryt o zabarwieniu fioletowym. Do rzadkości należą inne przejawy mineralizacji w postaci piryty, chalkopiryty, markasyty, sfaleryty oraz tetraedryty.</p>
<p>Historia badań naukowych</p>	<p>Na wzgórzu 442 m n.p.m., na południe od wsi Stanisławów, podczas badań geologicznych w 1954 roku, doc. Jerzy Jerzmański (PIG-PIB) odkrył złoże barytu. Natknął się na żyłę barytową z fluorytem o miąższości do 7m, biegnącą w stronę wsi Pomocne. Na skutek tego odkrycia w 1957 r. uruchomiono tu kopalnię barytu. Tematykę okruszczowania skał jednostki Chełmca w swoich pracach poruszali Jerzmański (1966) i Wajsprych (1974). Historia eksploatacji górniczej prowadzonej w okolicach Stanisławowa, w tym historia górnictwa barytu w</p>

	Stanisławowie, zostały opisane w pracy Maciejaków (2006). Propozycję wycieczki w okolice Stanisławowa wraz z opisem historii górnictwa przedstawili w swym przewodniku Grocholski i Wiśniewski (1995).
Wartości dodatkowe (historyczne, biologiczne)	Kopalnia położona na terenie Parku Krajobrazowego Chełmy
Bibliografia (najważniejsze pozycje)	Jerzmański, J., 1966. Uwagi o genezie złóż kruszcowych w północno-wschodniej części Gór Kaczawskich. Geological Quarterly, 10(4): 930-934. Maciejak, K., Maciejak, K., 2006. Na tropach dawnego górnictwa Gór i Pogórza Kaczawskiego. Przewodnik, Goldcentrum, Złotoryja: 1-56. Wajsprych, B., 1974. Strukturalno-geologiczne warunki lokalizacji złóż żyłowych jednostki Chełmca. Geologia Sudetica, 9(1), 125-135.
Inne uwagi	Brak
Stan i możliwości wykorzystania	
Możliwości wykorzystania obiektu do celów edukacyjnych	Stanowisko o ograniczony potencjale edukacyjnym. Na powierzchni widoczne jedynie pozostałości po szybie kopalni. Możliwość wykorzystania starej hałdy do celów edukacyjnych (mineralogia).
Dostępność: ograniczenia, bezpieczeństwo	Ogrodzony teren Jednostki Poszukiwawczo-Ratowniczej Straży Pożarnej z Bazą Lotniczą „Baryt”, możliwość wejścia po zgłoszeniu.
Infrastruktura turystyczna	Teren niezagospodarowany turystycznie, na południe od kopalni przebiega żółty szlak turystyczny (Szlak Wygastych Wulkanów)
Istniejące i potencjalne zagrożenia	Możliwość splantowania obiektu i całkowitego zalania wyrobisk kopalni

Dokumentacja graficzna

029_1 Pozostałości szybu na terenie nieczynnej kopalni Stanisławów.

029_2 Pozostałości po zrównanej hałdzie kopalni.

029_3 Wnętrze szybu kopalni.